

Na temelju članka 171. stavak 3. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća («Službene novine Federacije BiH», broj 39/03), direktor Federalne uprave civilne zaštite, propisuje

METODOLOGIJU
ZA IZRADU PROCJENE UGROŽENOSTI
OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA
(„Službene novine Federacije BiH“, broj 35/04)

I – OSNOVNE ODREDBE

1. Ovom metodologijom, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti i spašavanju), propisuje se sadržaj i postupak izrade procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća (u daljnjem tekstu: procjena ugroženosti) za područje Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) i procjene ugroženosti područja kantona i općina, odnosno grada, kao i postupak usklađivanja, ažuriranja i čuvanja procjene ugroženosti na svim razinama izrade procjene ugroženosti.

2. Procjena ugroženosti predstavlja temeljni dokument za izradu Plana zaštite i spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federalni plan zaštite), kantona, odnosno općine i grada, koji su regulirani Uredbom o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća («Službene novine Federacije BiH», broj 23/04).

3. Procjenjivanje ima za cilj analiziranje i procjenu svih pitanja vezanih za izradu planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća (u daljnjem tekstu: plan zaštite i spašavanja) i to:

- rizici, odnosno uzroci koji mogu dovesti do nastanka prirodnih i drugih nesreća na području za koje se izrađuje procjena ugroženosti;
- posljedice koje mogu nastati po ljude i materijalna dobra;
- utvrđivanje odgovarajuće organizacije zaštite i spašavanja u cilju sprječavanja nastajanja nesreća, odnosno na spašavanju ljudi i materijalnih dobara;
- procjena potreba i mogućnosti u osiguravanju ljudskih i materijalnih potencijala potrebnih za ostvarivanje procijenjene organizacije zaštite i spašavanja.

4. Procjena ugroženosti izrađuje se na temelju svih raspoloživih podataka o prirodnim i drugim nesrećama koje su se u prethodnom razdoblju dešavale ili se mogu desiti na određenom području, posljedicama koje su nastajale ili koje mogu nastati, znanstvenim, tehničkim ili drugim saznanjima i dostignućima i drugim stručnim podlogama koje su korištene ili se mogu koristiti za procjenjivanje pojedinih prirodnih i drugih nesreća.

5. prilikom izrade procjene ugroženosti mogu se koristiti definicije prirodnih i drugih nesreća koje su sadržane u uredbi o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća.

II – SADRŽAJ PROCJENE UGROŽENOSTI

6. Procjena ugroženosti sastoji se od općeg i posebnog dijela i zaključaka, a prema potrebi, može imati i odgovarajuće priloge.

a) Opći dio procjene ugroženosti

7. U okviru općeg dijela procjene ugroženosti, kao polazište za analizu svih vrsta prirodnih i drugih nesreća, potrebno je dati podatke o sljedećim pitanjima:

- opisati prirodno-geografska obilježja područja za koje se izrađuje procjena ugroženosti (Federacija, kanton, općina i grad) koje se odnose na geografski položaj, reljef, veličinu područja, geološko-hidrološke, orografske, klimatske i seizmičke uvjete i njihov utjecaj na pojavu prirodnih i drugih nesreća, s tim da se daju i pokazatelji koji slijede;
- u procjeni ugroženosti Federacije daju se osnovni pokazatelji o razmještaju gospodarskih i infrastrukturnih objekata od značaja za Federaciju (telekomunikacije, glavne putne i željezničke komunikacije, elektroprivredni objekti, glavni plinovod i drugi značajniji gospodarski objekti);
- u procjeni ugroženosti kantona daju se pokazatelji o razmještaju gospodarskih i infrastrukturnih objekata od značaja za kanton, kao što su: prometnice regionalnog značaja,

vodovodna, kanalizacijska, plinska, telekomunikacijska i električna mreža i drugi gospodarski objekti od značaja za kanton;

- u procjeni ugroženosti općine, daju se pokazatelji o razmještaju svih gospodarskih i infrastrukturnih objekata od značaja za Federaciju, kanton i općinu, kao i razmještaj stambenih i drugih zgrada i objekata i njihova povredljivost od prirodnih i drugih nesreća, kao i pokazatelji o strukturi stanovništva, po spolu i starosti i njihov razmještaj po svim naseljima na području općine.

b) Posebni dio procjene ugroženosti

8. U ovome dijelu procjene ugroženosti vrši se pojedinačna analiza svih vrsta prirodnih i drugih nesreća koje mogu nastati na području za koje se utvrđuje procjena i koje svojim djelovanjem mogu ugroziti ljude i materijalna dobra, a što se osobito odnosi na analizu i procjenu sljedećih prirodnih i drugih nesreća:

- prirodne nesreće: potresi, poplave, snježni nanosi, lavine, nagomilavanje leda na većim vodotocima, odronjavanje i klizanje tla, suša, oluja, tuča, mraz, epidemije i epizootije zaraznih bolesti, kalamiteti biljnih bolesti i štetočina, kao i sve druge prirodne pojave koje mogu ugroziti zdravlje i život većeg broj ljudi i uzrokovati velike materijalne štete;

- tehničko-tehnološke nesreće: veliki požari, rušenje ili prelijevanje brana na akumulacijama, ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih materija, radioaktivno i drugo zagađivanje zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog podrijetla, rudarske nesreće, slijeganje tla zbog eksploatacije ruda i mineralnih soli, kao i druge slične pojave koje mogu ugroziti zdravlje i život većeg broj ljudi i uzrokovati velike materijalne štete;

- ostale nesreće koje može uzrokovati čovjek svojim aktivnostima kao što su: velike nesreće u cestovnom, željezničkom i zračnom prometu, nuklearne i druge nesreće, rat, izvanredno stanje i drugi oblici masovnog ugrožavanja ljudi i materijalnih dobara.

9. Na temelju izvršene analize prirodnih i drugih nesreća iz točke 8. ove metodologije, u procjeni ugroženosti treba navesti samo one prirodne i druge nesreće za koje se procijeni da mogu nastati na području za koje se izrađuje procjena ugroženosti. Nakon toga, za svaku navedenu prirodnu i drugu nesreću treba pojedinačno procijeniti sljedeće elemente:

a) moguće uzroke, odnosno rizike nastanka prirodne ili druge nesreće, učestalost pojavljivanja, intenzitet djelovanja, vrijeme trajanja, područje koje može biti ugroženo i podatke o mogućim posljedicama po ljude i materijalna dobra na području djelovanja te prirodne ili druge nesreće;

b) u skladu s podacima koji se utvrde prema podtočki a) ove točke, treba predložiti mjere zaštite i spašavanja koje je nužno provoditi radi zaštite i spašavanja od svake prirodne ili druge nesreće, s tim da se mjere zaštite i spašavanja moraju predvidjeti za sljedeće tri situacije (faze), a to su:

- za prvu fazu – koja obuhvaća sprječavanje nastajanja prirodne ili druge nesreće (u daljnjem tekstu: faza preventivne zaštite),

- za drugu fazu – koja obuhvaća spašavanje za vrijeme djelovanja prirodne ili druge nesreće (u daljnjem tekstu: faza spašavanja),

- za treću fazu – koja obuhvaća otklanjanje nastalih posljedica (u daljnjem tekstu: faza otklanjanja posljedica).

c) u skladu s mjerama zaštite i spašavanja koje budu predviđene prema podtočki b) ove točke, daju se prijedlozi i pravci o potrebnoj organizaciji zaštite i spašavanja koja obuhvaća pokazatelje o minimumu snaga i materijalno-tehničkih sredstava i opreme potrebne za provođenje mjera zaštite i spašavanja iz podtočke b) ove točke.

10. U zavisnosti od područja za koje se izrađuje procjena ugroženosti procjenjivanje treba biti usmjereno na sljedeće pokazatelje:

a) za procjenu ugroženosti područja Federacije težište treba biti na analizi i procjenjivanju prirodnih i drugih nesreća iz točke 8. ove metodologije, koje svojim djelovanjem mogu ugroziti područje najmanje dva ili više kantona, odnosno područje cijele Federacije i koje svojim djelovanjem mogu ugroziti život i zdravlje većeg broja ljudi i izazvati materijalne štete većeg obujma,

b) za procjenu ugroženosti područja kantona treba obuhvatiti analizu i procjenu prirodnih i drugih nesreća iz točke 8. ove metodologije, koje svojim djelovanjem mogu ugroziti područje kantona ili najmanje područje dvije ili više općina na području kantona i ugroziti život i zdravlje većeg broja ljudi i izazvati materijalne štete većeg obujma,

c) za procjenu ugroženosti područja općine, treba obuhvatiti analizu i procjenu svih prirodnih i drugih nesreća iz točke 8. ove metodologije, koje mogu nastati na području općine, bez obzira na

njihov obujam i posljedice koje mogu nastati po život i zdravlje ljudi i izazvati veće štete na materijalnim dobrima, i u tom cilju treba obvezno procijeniti i analizirati sljedeće elemente:

- vrste i količine opasnih materija koje se koriste u tehnološkom procesu rada gospodarskih društava i drugih pravnih osoba na području općine, a koje mogu izazvati nastajanje prirodnih i drugih nesreća (otrovne materije, kemikalije, boje i lakovi, pogonsko gorivo i sl.).

- stanje urbane izgrađenosti područja općine što se odnosi na broj i raspored gospodarskih objekata, tehničkih sustava – vodoprivredni, energetski, prometni i drugi sustavi koji postoje na području općine i broj i raspored stambenih zgrada i drugih objekata i procijeniti utjecaj urbane izgrađenosti na organizaciju i provođenje zaštite i spašavanja,

- vrste, količine i vrijednosti značajnih materijalnih dobara koja mogu biti ugrožena prirodnim i drugim nesrećama, te potrebe i mogućnosti njihove zaštite (premještanje i sl.),

- stanje organiziranosti zaštite i spašavanja, a osobito preventivne zaštite, i problemi u funkcioniranju te zaštite, te potrebe dogradnje i usavršavanja zaštite i spašavanja planiranjem odgovarajućih mjera preventivne zaštite,

- orijentacione pokazatelje o vrsti i količinama materijalno-tehničkih sredstava koja su potrebna za provođenje mjera zaštite i spašavanja iz prethodne alineje,

- stanje i probleme koji postoje u pogledu organizacije snaga civilne zaštite koje organizira općina, gospodarska društva, mjesne zajednice i druge pravne osobe i njihova opremljenost i osposobljenost za provođenje mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća,

- potrebe za opremanjem i osposobljavanjem snaga zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća (stožera, postrojbi i povjerenika civilne zaštite i službi zaštite i spašavanja) na zadacima zaštite i spašavanja,

- stanje i probleme organiziranosti i osposobljenosti stožera civilne zaštite i drugih tijela nadležnih za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, njihove kadrovske popunjenosti i stručne osposobljenosti za ostvarivanje funkcije rukovođenja akcijama zaštite i spašavanja, kao i potrebe za kadrovskim i materijalnim jačanjem tih tijela,

- iskazati u postotcima broj građana koji se mogu angažirati na zadacima zaštite i spašavanja,

- stupanj osposobljenosti građana iz prethodne alineje za provođenje mjera zaštite i spašavanja, te potreba za njihovim obučavanjem i osposobljavanjem, i

- stanje i mogućnosti organiziranja sustava motrenja i uzbunjivanja na području općine.

c) Zaključci u procjeni ugroženosti

11. nakon što se izvrši analiza i procjena činjenica i okolnosti predviđenih u toč. 7. do 10. ove metodologije, potrebno je na kraju procjene utvrditi zaključke, koji predstavljaju polazište i osnovne pravce i usmjerenja za izradu plana zaštite i spašavanja, tako da se taj plan mora izraditi u skladu s utvrđenom procjenom o prijedlozima koji su utvrđeni u zaključcima.

U ovim zaključcima treba predložiti organizaciju zaštite i spašavanja s pokazateljima o snagama i materijalno-tehničkim sredstvima i opremi koja bi se trebala planirati i osigurati za ostvarivanje predložene organizacije zaštite i spašavanja, a koja treba biti adekvatna procijenjenom stanju ugroženosti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području za koje se izrađuje procjena ugroženosti. U tom cilju težište prijedloga treba usmjeriti na sljedeća pitanja:

(1) vrste prirodnih i drugih nesreća iz točke 8. ove metodologije koje su obuhvaćene procjenom, i odrediti područje njihovog djelovanja s mogućim posljedicama po ljude i materijalna dobra,

(2) dati ocjene, usmjerenja i prijedloge o mogućoj organizaciji zaštite i spašavanja koja bi bila optimalna, s obzirom na procijenjeno stanje, s tim da se razrada predložene organizacije izvrši za svaku fazu posebno koje su predviđene u točki 9. podtočka b) ove metodologije. U odnosu na te faze potrebno je dati prijedloge, naročito za sljedeća pitanja:

a) predložiti sve mjere zaštite i spašavanja koje će provoditi tijela uprave i snage civilne zaštite organizirane i namijenjene za te poslove, a koje bi bile potrebne za efikasno provođenje zaštite i spašavanja s obzirom na procijenjeno stanje ugroženosti ljudi i materijalnih dobara. U okviru tih mjera treba predvidjeti:

- mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi u fazi preventivne zaštite,

- mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi u fazi spašavanja, i

- mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi u fazi otklanjanja posljedica.

b) nakon utvrđivanja prijedloga iz podtočke a) ove točke, utvrđuju se prijedlozi o snagama civilne zaštite koje su optimalne za realizaciju predviđenih mjera zaštite i spašavanja (po vrsti, veličini i sastavu), kao i prijedloge o vrsti i količini materijalno-tehničkih sredstava koja je potrebno osigurati za provođenje predloženih mjera zaštite i spašavanja.

12. Pri utvrđivanju elemenata iz točke 11. ove metodologije, treba polaziti od toga da se predlože mjere, sredstva i snage koje će provoditi sljedeći organi i snage civilne zaštite, i to:

- u zaključcima procjene ugroženosti područja Federacije utvrđuju se obveze federalnih tijela uprave i snaga civilne zaštite organizirane i namijenjene za te potrebe,
- u zaključcima procjene ugroženosti područja kantona utvrđuju se mjere, snage i sredstva koje će provoditi kantonalna tijela uprave i snage civilne zaštite kantona,
- u zaključcima procjene ugroženosti područja općine utvrđuju se mjere, snage i sredstva koje će provoditi općinske službe za upravu i snage civilne zaštite općine.

13. Mjere zaštite i spašavanja, snage i sredstva iz točke 11. ove metodologije, posebno se utvrđuju za gospodarska društva i druge pravne osobe iz članka 32. stavak 1. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Obveze gospodarskih društava i drugih pravnih osoba iz stavka 1. ove točke, utvrđuju se, u pravilu za rad i djelovanje u fazi preventivne zaštite i za rad i djelovanje u fazi otklanjanja posljedica.

14. U vezi stvaranja uvjeta za realizaciju predloženih mjera, snaga i sredstava iz točke 12. ove metodologije, potrebno je:

- odrediti pokazatelje o potrebnim financijskim sredstvima i moguće izvore financiranja;
- utvrditi rokove, odnosno vrijeme za osiguranje nabavke planiranih sredstava i opreme za edukaciju snaga civilne zaštite i drugih potreba za realizaciju utvrđenih mjera zaštite i spašavanja;
- planirati mogućnost pružanja međusobne pomoći sa Republikom Srpskom, susjednim i drugim državama, kao i međunarodnim humanitarnim organizacijama u situacijama kada nastane prirodna ili druga nesreća i kada ta pomoć bude potrebna;
- planirati angažiranje nevladinih organizacija i udruženja građana čija je djelatnost u funkciji zaštite i spašavanja i predložiti način pružanja pomoći ovim udruženjima, kako bi se mogla osposobiti i opremiti za izvršavanje zadataka u zaštiti i spašavanju;
- predvidjeti mogućnost angažiranja sredstava i opreme gospodarskih društava i drugih pravnih osoba, kao i građana koja se mogu angažirati za potrebe zaštite i spašavanja;
- predvidjeti pitanja iz oblasti zaštite i spašavanja o kojima se može ostvariti suradnja sa susjednim zemljama i planirati način ostvarivanja te suradnje;
- predvidjeti situacije kada će biti potrebno tražiti angažiranje oružanih snaga na zaštiti i spašavanju i način i obujam angažiranja tih snaga;
- planirati način vršenja procjene štete od prirodnih i drugih nesreća;
- predvidjeti organizaciju i način prikupljanja podataka o pojavama prirodnih i drugih nesreća i način informiranja javnosti, kao i način organiziranja sustava motrenja i uzbunjivanja na području za koje se izrađuje procjena ugroženosti.

III – NAČIN IZRADE, USKLADIVANJA, AŽURIRANJA I ČUVANJA PROCJENE UGROŽENOSTI

a) Način izrade procjene ugroženosti

15. U skladu s odredbom članka 171. stavak 2. Zakona o zaštiti i spašavanju, procjenu ugroženosti Federacije izrađuje Federalna uprava civilne zaštite u suradnji s federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, a prema potrebi mogu se angažirati i predstavnici znanstvenih i stručnih institucija i stručnjaci za pojedine vrste prirodnih i drugih nesreća, s tim da se prije usvajanja o prijedlogu procjene pribavi mišljenje Federalnog stožera civilne zaštite.

16. U skladu s odredbom članka 173. stavak 3. Zakona o zaštiti i spašavanju, procjenu ugroženosti područja kantona izrađuje kantonalna uprava civilne zaštite u suradnji s kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave, ovisno od oblasti koja je u njihovoj ovlasti, a donosi kantonalno tijelo određeno propisom kantona.

Izrađeni nacrt procjene ugroženosti kantona, prije usvajanja od strane nadležnog kantonalnog tijela, razmatra kantonalni stožer civilne zaštite i daje mišljenje i sugestije na predloženi tekst.

17. U skladu s odredbom članka 174. Zakona o zaštiti i spašavanju, procjenu ugroženosti za područje općine izrađuje služba civilne zaštite općine uz neposredno sudjelovanje općinskih službi za upravu, koje, na prijedlog općinske službe, odredi općinski načelnik.

Izrađeni nacrt procjene ugroženosti za područje općine, prije usvajanja od strane nadležnog općinskog tijela, razmatra općinski stožer civilne zaštite i daje svoje mišljenje i sugestije na predloženi tekst te procjene.

b) Usklađivanje procjene ugroženosti

18. Usklađivanje procjene ugroženosti vrši se u slučajevima ako su u procjeni ugroženosti više razine utvrđene određene obveze za nižu razinu vlasti i vrši se na način što se procjena ugroženosti općine usklađuje s procjenom ugroženosti kantona, a procjena ugroženosti kantona usklađuje s procjenom ugroženosti Federacije.

Usklađivanje iz stavka 1. ove točke, vrši se tako što se u procjeni ugroženosti općine, odnosno kantona obuhvaćaju i pitanja utvrđena u procjeni ugroženosti više razine vlasti, na način da se daju ocjene i opredjeljenja o načinu izvršenja utvrđenih zadataka i daju prijedlozi o mjerama, snagama i sredstvima koja su potrebna za izvršenje tog zadatka.

19. U cilju usklađivanja procjene ugroženosti u skladu s točkom 8. ove metodologije, Federalna je uprava civilne zaštite dužna dostaviti kantonalnim upravama civilne zaštite izvod iz procjene ugroženosti Federacije, u odnosu na pitanja koja se odnose na kanton, a kantonalna uprava civilne zaštite, izvod iz procjene ugroženosti kantona, dostavlja službama civilne zaštite općina na području kantona.

Dostavljanjem izvoda iz stavka 1. ove točke, vrši se u roku od 15 dana od dana usvajanja procjene ugroženosti Federacije, odnosno procjene ugroženosti kantona.

c) Ažuriranje procjene ugroženosti

20. Usvojena procjena ugroženosti podliježe obveznoj analizi najmanje jednom godišnje, pri čemu se ocjenjuje potreba njenog ažuriranja i dogradnje, a ako su na području za koje je donesena procjena ugroženosti nastupile određene promjene koje bitno utječu na promjenu procijenjenog stanja, ažuriranje procjene ugroženosti vrši se odmah, nakon saznanja za nastupanje tih promjena.

Ažuriranje procjene ugroženosti vrše se na isti način i po postupku koji je predviđen za izradu i donošenje procjene ugroženosti u odredbama toč. 15. do 17. ove metodologije.

d) Čuvanje procjene ugroženosti

21. Procjena ugroženosti čuva se kao poseban dokument uz plan zaštite i spašavanja, i to u sljedećim tijelima:

- a) za Federaciju – Federalna uprava civilne zaštite;
- b) za kanton – kantonalna uprava civilne zaštite;
- c) za općinu – općinska služba civilne zaštite

IV – PROCJENA UGROŽENOSTI GRADA

22. Odredbe ove metodologije koje se odnose na procjenu ugroženosti područja općine, primjenjuju se i na procjenu ugroženosti područja grada, koja obuhvaća samo pitanja koja se po statutu grada nalaze u njegovoj ovlasti.

V – PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

23. Danom stupanja na snagu ove metodologije prestaje primjena svih provedbenih propisa kojima su uređena pitanja obuhvaćena ovom metodologijom i koji su se primjenjivali na teritoriju Federacije do dana stupanja na snagu ove metodologije.

24. Procjene ugroženosti predviđene ovom metodologijom izradit će se i donijeti prema ovoj metodologiji u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ove metodologije.

25. Ova metodologija stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u «Službenim novinama Federacije BiH».